

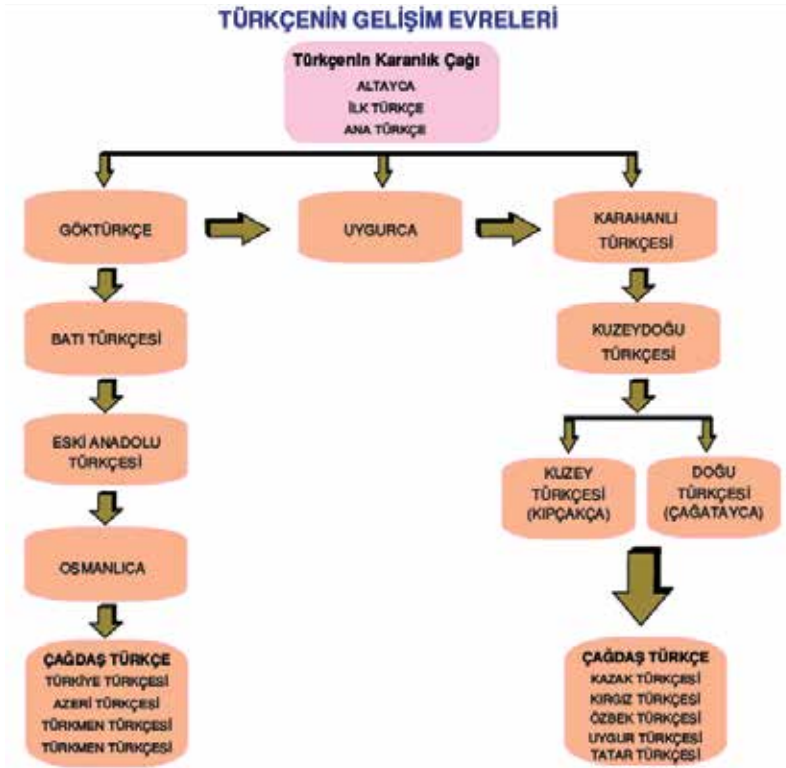
İhsan KARA
Pursaklar Kaymakamı

İslamiyet'e geçişten önce devlet dili olan Türkçemiz sonraki dönemde de ilk Türk İslam Devleti olarak bilinen Karahanlılar'da da resmi dil olarak Türkçe kullanılmaya devam ettiği görülmektedir.

İslâmî kaynaklara göre Hz. Nûh tûfan sonrası yeryüzünü oğulları arasında paylaştırınca Türkler'in atası olan Yâfes'e Doğu ülkelerini ve Rum diyarını vermiştir. Yâfes'in soyundan gelenler kızıl ve kumral tenlidir (a.g.e., s. 98; Taberî, Târîh, I, 191,193) **cilt:43;sayfa:175**[YÂFES - Ömer Faruk Harman]. Kaşgarlı Mahmut, "Türk" adının Türk milletine Tanrı tarafından verildiğini ve "olgunluk çağı" anlamına geldiğini söylemiştir. "Türk" Adının İlk Ortaya Çıkışı, Anlamı Ve Yayılışı - Akademik Perspektif, 21 Oca 2015. Prof. Dr. Muharrem Ergin'e göre "Türk yazı dilinin sekizinci asırdan sonraki gelişmesi ile mukayese edilerek bir tahmin yürütülürse, Orhun âbidelerindeki yazı dilinde hiç değilse bir kaç asırlık bir gelişme mevcut olduğuna kolaylıkla hükmolunabilir. Buna göre Türk yazı dilinin başlangıcını Milâdın ilk asırlarına, hiç olmazsa Orhun âbidelerinden bir kaç asır önceye çıkarmak doğru olur."¹

1 M. Ergin: Türkçenin Tarihi Gelişimi.

Türkçenin metinlerden yola çıkılarak izlenebilen dönemleri şunlardır:

(<http://www.edebiyatogretmeni.org/turk-dilinin-tarihi-gelisimi-ve-turkiye-turkcesi/>)

Muharrem Ergin “Çağatayca” teriminin yanlış olduğunu ve “Hakani Lehçesi” denmesinin daha uygun olacağını dile getirmektedir.² Türklerin kullanmış olduğu beş farklı alfabe türü görülmektedir. Türklerin tarih boyunca kullandıkları alfabelerden sadece ikisini Türkler kendileri oluşturmuşlardır. Diğer üç alfabe ise başka milletlerin ve toplumların etkisinde kaldıklarından dolayı ortaya çıkmış ve kullanılmıştır. Bu alfabeler sırası ile yazacak olursak şu şekildedir; Göktürk Alfabesi, Uygur Alfabesi, Arap Alfabesi, Latin Alfabesi, Kiril Alfabesi.³

Göktürklerden sonra kurulan Uygur Devleti de kendi alfabetesini kullanmış Türkçe devlet dili olarak varlığını sürdürmüştür. Kâğıt ve matbaayı ilk kul-

lanan Türkler olan Uygurlar bu dille kütüphaneler dolusu eser yazmışlardır. Öyle ki Osmanlı sarayında bile Uygurca bilen kâtipler vardı ve Uygurca 18. asra kadar kullanılmıştır.⁴

İslamiyet’e geçişten önce devlet dili olan Türkçemiz sonraki dönemde de ilk Türk İslam Devleti olarak bilinen Karahanlılar’da da resmi dil olarak Türkçe kullanılmaya devam ettiği görülmektedir. Yusuf Has Hacip’in mutluluk veren bilgisi Kutadgu Bilig ve büyük Türk milliyetçisi Kaşgarlı Mahmut’un Araplara Türkçenin üstünlüğünü kanıtlamak için yazdığı Divan-ı Lügat-it Türk bize gösteriyor ki Türkçe zengin, gelişmiş bir devlet dilidir.⁵

Binlerce yıllık geçmişi olan Türkçenin son 1500 yıllık metinlerinin

çeşitli coğrafi bölgelerde ve tarih içerisinde Göktürk, Uygur, Mani, Süryani, Brahmi, Çin, Arap, Ermeni, Grek, Kiril, Latin gibi alfabelerle yazılı metinlere dayandığı bilinmektedir.⁶

Güney Sibiryâ üst sınır olarak alındığında Mançurya’dan başlayarak kuzeydoğuda dünkü isimleri Yakut Türkleri, 1990’dan sonraki isimleri ise Sahalar Türkleri olan soydaşlarımızın Lena-Amur nehirlerinin kıyılarından kuzeybatıdaki Çuvaş Türklerine kadar,⁷ Asya’da aşağılara inerek Hindistan’ın ortalarına kadar, Avrupa’da Uralları geçip Balkanlardan daha yukarıya gidersek Estergon, Zigetvar, Avusturya önlerine kadar, Afrika’ya gidersek bütün Kuzey Afrika ve Habeşistan’ın altında Tuareglere kadar uzanan bir coğrafyada Türkçe yüz yıllardır yirmiden fazla değişen lehçesi ile konuşulan bir dildir.⁸

“Yetmişiki Millet dahi elin yüzün yuzmaz değil” diyen Yunus Emre’nin Dili ile bir şekilde tanışan Milletler kimlerdir? Bugün Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde resmi dil Türkçe konuşulmaktadır. UNESCO verilerine göre Türkçe Dünyada en çok konuşulan olan 5. dildir.

Güzel Türkçemiz Orhun Yazıtlarında gelişmiş bir yazı dili olarak karşımıza çıkarken aslında çok eski çağlarda “Türk” sözünün anlamlarına uygun olarak “olgun”laşmış ve “türe”miş, yayılmıştı. Yahya Kemal Türkçeyi Anasının ak sütüne benzetiyor. Artık mazide kalan “Üsküp Türkçesi”nin, devam eden “İstanbul Türkçesi”nin ve kendi gök kubbemizin hoş

2 a.g.e.

3 A.Güler: Türkler ve Kullandıkları Alfabeler.2015 Tiran/Arnavutluk

4 http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi29pdf/simsek_tugbax.pdf

5 a.g.e.

6 http://www.msu.edu.tr/saren2/files/sempozyum_yayinlari/Turkceinin_Tarihi_Gelisimi_Bugunku_Durumu_Nisan2010.pdf

7 11 Osman Nedim Tuna, Altay Dilleri Teorisi, İstanbul, 1983, s. 52-55. 21

8 a.g.e

sadası Yahya Kemal gibi nicelerinin ifade imkânı olan güzel Dilimiz bizim olduğu kadar aslında kimin ve kimlerin de Lisanıdır? Binbir çiçekten derlenen bu bal kimlerin ağızlarını tatlandırmış? Moğolcada pek çok ortak kelimenin yanında 'ilginçtir' bala "bal" denir. Türkçe süttür, kaymaktır, baldır, tatlı dildir. Ancak kahramandır da Türkçe; Bugün Moğolistan'da bulunan Orhun Yazıtlarında "...*Türk Beyleri, işitin! Üstte gök çökmedikçe, altta yer delinmedikçe, ilini töreni kim bozabilir? Ey Türk Milleti! Titre ve kendine dön!...*" ata öğüdünü çağ-lar ötesinden alabiliyoruz.⁹

Türkçe Piri Türkistani'den bu yana Hak Aşıklarının dilidir: Karahanlılar döneminde yaşamış olan Hoca Ahmet Yesevi;

Hoş gayibdin yetiştii yahşi sözüm te-berrük

Âşık bolsang ey tâlib riyâzetde bi-ling bük

Tün kiçeler uhlamay yaş ornıga ka-ning tök

Arslan Babam sözlerin işitingiz te-berrük

"Ne hoş! Gayb'dan gelen güzel sö-züm uğurdur. Ey istek sâhibi, Âşık olursan riyâzet ve çile çekerek belini bük.

Geceler (boyu) uyumayıp yaş yerine kan dök.

Size uğur getirmesi için Arslan Ba-bam'a dair sözleri duyunuz."

dörtlülüğü ile başlayan 29 kıt'alık hik-mette, Ashabdan Arslan Baba'nın, Hz.Peygamber'in, Ahmed Yesevî'ye vermesi için kendisine emânet ettiği ve damağında beş yüz sene saklı tut-tuğu hurmayı, yedi yaşında bulunan küçük Ahmed'e getirip verişini hikâye etmektedir.¹⁰

Hüseyn Baykara'nın, Ali Şir Ne-vai'nin Genceli Nizami'nin dilidir Türkçe. Yusuf has hacib'in Kutadgu Bilig'i, mutlu yaşamın rehberidir,-Türkçe. Şehriyar'ın dilidir Haydar-baba Dağından ünlene. Arşın mal Alandır, Üzeyir Hacıbeyoğlu'ndan. Bahtiyar Vahapzade'dir:

*Bir ananın iki oğlu,
Bir amalın iki qolu.
O da ulu, bu da ulu
Azerbaycan Türkiye,
Dinimiz bir, dilimiz bir, diyen Vahap-zade'dir.*

Aşk demek Yunus demek. Tapduk Emre'nin kapısındaki "bizim Yunus" un dilidir;

*Aşkın beni mest eyledi
Aldı gönlüm hasteyledi
Öldürmeye kasteyledi
Gel gör beni aşk neyledi*

*Hacı Bektaş'tır Sulucakarahöyük'te;
Hak'tan emrolundu geldim cihana
Gözüm açtım mail oldum ol burca
Arif oldum Hak kelamın söyledim
Elif kaddim dal yazmışam ol burca*

*Veysel'in dilidir Türkçe;
Türkün Türkler yoldaşımız
Hesaba gelmez yaşımız
Nerde olsa savaşırız
Türkün türkü çağırırız*

*İnler Veysel arı gibi
Bülbülerin zârı gibi
Turnalar katarı gibi
Türkün türkü çağırırız*

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nu şairliğin-den utandıran Türküleri vardır Türk-çenin;

Şairim
*Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası
Ayak seslerinden tanırım
Ne zaman bir köy türküsü duysam
Şairliğimden utanırım
Ah bu türküler
Türkülerimiz
Ana sütü gibi candan
Ana sütü gibi temiz*

Ömer Seyfettin, Hüseyn Rahmi, Reşat Nuridir Türkçe, Tamburi Cemil, Ahmet rasim ve Tatyos Efendidir biraz.

Türkçemiz Rumeli'dir, Anadolu'dur, üç kıta 7 iklimde hatıralarımızdır. Malazgirt'tir, Kosova'dır, Niğbolu'dur, Estergondur. Belgrat'tır, Budin'dir, Bosna Sarayı'dır. Fatih'in Bosna Sa-rayı'nda yaptığı konuşma-ki Boşnak-ların hidayetne vesile olmuştur- için kısa zamanda öğrendiği Boşnakça ile kardeşdir. Mehmet Akif'in ana dili Arnavutça ile bir ve beraberdir.

Türkçe; biraz Avni (Fatih Sultan Mehmet), biraz Muhibbidir. (Kanuni Sultan Süleyman), fakat çokça İstan-bul'dur;

*Bu şehristanbul ki,
Bimislü bahadır.
Yek sengine
Acem mülkü fedadır.*

Karamanoğlu Mehmet Bey'dir; "Bundan böyle divanda, dergahta, bargahta Türkçe konuşula... Şanlıur-fa, Gaziantep, Kahramanmaraş'tır. Dumlupınar'dır, ayağa kalkan Sakar-ya'dır. Necip Fazıl'dır.

Türkçe; Mustafa Kemal Atatürk'tür, Göktürkler, Uygurlar Hunlar, Kara-hanlılar, gazneliler, Selçuklular, Mem-lüklerdir. Osman Bey, Osmanlıca, Osmanlıdır, Türkçe. Mekke, Medine Kudüs'te okunan hutbedir. Hadi-mül Haremeynüşşerifeyndir,Türkçe. Kur'an-ı Kerim Mekke'de nazil ol-muş, Kahire'de okunmuş İstanbul'da yazılmıştır. Hüsnü Hat sanatıdır, Kara-hisaridir, Türkçe. Sinan'dır mimaride, Levni'dir minyatürde. Türkiye Cum-huriyeti'dir, Hamdullah Suphi'dir, Mehmet Akif'tir Mustafa Kemal'dir. Türkçe ay yıldızlı al bayrağımız, top-rağımız, İstiklal Marşımızdır, ebedi yurdumun üstünde inlemeli, ben durdukça, biz oldukça, bir oldukça senin ilini, töreni, senin dilini kim bo-zabilir? Kudret ve zafer bizlere miras dedemizden.

9 Bilge Kağan Yazıtı.

10 <http://www.erzurumgazetesi.com.tr/haber/Hoca-Ahmed-Yesevi-ve-Eserleri-/31814>